

Klimatoloog Ain Kallis: jaan oli seekord juulist kuumem

Tänavune suvi oli keskmisest terake soojem, kõvasti kuivem ja päikeselisem.

Ain Kallis
Klimatoloog

FOTO: ARGO INGVER

Pealkiri on pärit justkui seltskonnakroonikast. Viimaste tava kohaselt peaks kirjutama, et harilikult moodustavad juuli ja august kuuma paari. Seekord läks teisiti – juuli paistis silma mõningase frigiidsusega, jaan aga temperamendiga.

Iga aasta aeg on isepärane, statistika – mõtlen siin klimatoloogilisi keskmisi – võib anda täiesti väärast pildi. Näiteks oli suvi viimati sama soe 2014. aastal – ka tollal oli kogu Eesti territooriumi keskmine $16,8^{\circ}$. Samas olid kõik kolm kuud täiesti erinevad: viis aastat tagasi jagus juunikuus suve vaid tosina päeva ümber. Edasi tuli tahtmatult pähe Setu vanasõna: suve armastab see, kel kasukat pole. Seda viimast tundus vaja minevat 17. kuupäeval, kui mitmel pool sadas maha tõeline lumevaip. Ning jaanilaupäeval meenutas ilm septembri lõppu – nii Tallinnas kui Võrus oli ööpäeva keskmine õhutemperatuur

ühemä kraadi ümber, Kuusikul märgiti isegi öökülma. Seevastu järgmised kuud olid kohe erilisel soojad.

Seda pole pool sajandit juhtunud

Tänavu oli vastupidi – viiendast kaheksanda juunini kattis maad kuumalaine (päevased õhusooja maksimumid ületasid mitmel pool 30 kraadi) – sellist asja pole vähemalt pool sajandit juhtunud. Pigem on täheldatud vastupidist tendentsi – suve esimene kuu on kippunud jahedapoolseks muutuma.

Muide, aastaid, kui juuni on kuumim suvekuu, on Tartu pikas, aastast 1866 algavas vaatlusreas, ette tulnud vaid 19 (sel sajandil 2013 ja 2019).

Tänavu oli juunis Eesti keskmine õhutemperatuur 17,5° (normiks aastaist 1981–2010 on 14,4°). Alates 1961. aastast, kui hakati kogu riigi keskmisi kliimaparameetreid arvutama, on tulemus teisel kohal 1999. aasta „supersuve“ näidu 17,7° järel. Kõige soojem oli jaanikuus Võrus (18,9°), jahedam saartel. Juunis paistis ka kõige rohkem päikest – 335 tundi ehk 125% normist.

Suve keskmine kuu oli, nagu öeldud, erakordselt jahe. Ilmateenistuses arvutati Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks juulis vaid 16,4 kraadi (norm 17,4°). Selliseid aastaid, kui heinakuu on kõige külmem, leidub Tartu kliimareas vaid seitse (peale tänavuse näiteks veel 1979).

Kuigi kümme päeva olid üpris sügise olekuga, küündis just juulis soojus suve tippnäduni (33,0° Tiirikojal 28. kuupäeval).

Heinakuul oli raske heina teha, sest sadas sageli – Eesti keskmiseks vihmakoguseks arvutati 68 mm (norm 72 mm). Hoogvihmad kastsid rohkem Võrumaad (111 mm), Narvat, Jõhvit ja Virtsut (104–106 mm).

Augustikuu oli päris normaalne – Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks arvutati 16,6° (norm 16,3°). Soojem oli mere ääres (Vilsandi 17,8 ja Pärnu 17,7 kraadi), jahedam Pandivere kõrgustikul (Jõhvi 15,3 ja Väike-Maarja 15,5 kraadi). Lõikuskuu oli viljakoristuseks juba sobivam – keskel läbi sadas vaid 50 mm ehk 61% normist, enam Raplamaal (Kuusikul 92 mm) ja Peipsi ääres (Tiirikojal 88 mm), vähem saartel (Kihnu 10 mm).

Tänavune suvi arvudes

Kliimaatiline suvi (aeg, mil ööpäeva keskmine õhutemperatuur püsivalt ületab 13°) algas tänavu pea pool kuud tavapärasest varem – 17. mail. Meenutuseks – erakordselt vara, juba 25. aprillil, saabus see kangesti oodatav aeg Kagu-Eestis 1993. aastal, jube hilja aga saartele 1982. aastal – alles 9. juulil...

2019. aasta suve keskmine õhutemperatuur kogu Eesti kohta oli 16,8° (norm 16,0°), kõige soojem paik oli Pärnu (17,7°), jahedaim Väike-Maarja (16,1°). Keskmiseks sajusummaks arvatati ilmateenistuses 171 mm (norm 224 mm ehk 75%). Sajuseim koht oli Võru (271 mm), kõige kuivem aga Ristna (72 mm).

Sel suvel oli palju päikest, piisavalt äikest. Päikesepaistega tunde loeti kokku 884 ehk 112% normist, äikest esines 40 päeva jooksul. Kolme kuuga tabas Eestimaa pinda üle 30 000 välgulöögi, neist kõige enam lugesid välgudetektorid 13. juunil – 13 956 sahmakat.

Tänu Roomassaare ilmajaamale (üpris mere sees) oli Kuressaare ka sel suvel Eesti päikesepealinn – päikeseratast sai seal näha 1008 tundi. Sisemaal oli olukord märksa kurvem – Tõravere heliograaf registreeris kolme kuuga 761 päikeselist tundi.

Torme suvel polnud, maksimaalseks tuuleiiliks mõõdeti Sõrve rannikujaamas vaid 24,3 m/s.

Lõpetuseks. Kõige tänulikumad ilmataadile sel suvel olid muidugi laulupeolised, kes pääsesid suurtest sadudest ja külmast.